

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XIII. De opinione probabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

que omnia mortalia peccata deleat) idem absolverat indirectè à non confessis, in quibus erant casus reservati. Ita docent Sanctus Antoninus, Caietanus, Sylvester, Navarra, Suarez. Idemque communiter Doctores affirmant de illo qui reservata quidem confessus est, & cui absolutionem pronuntiavit Confessarius habens c. *Reservatos casus facultatem*; sed ipse poenitens sine mala fide erat animi. Incapax ad gratiam & absolutionem Sacramenti. Hic enim confitens postmodum alteri carenti facultate circa reservata, poterit per eum validè absolvi, juxta S. Antoninum 3.p. tit. 14. cap. 19. Caietanum verb. *Casus*, Angelum, Armillam eod. num. 4. Sylvestrum verb. *Confessio* 1. num. 21. Suarez disp. 31. sect. 4. n. 9. Coninch disp. 8. dub. 12. num. 91. 92. 93. qui hoc affirmant non solum in confessione facta ordinario Superiori, sed etiam Sacerdoti habenti hanc potestatem delegatam. Et his innituntur rationibus: Tum quia talis poenitens satisfacit reservationis fini, qui alius non est quàm ut Superiori se præsentem sistat, à quo possit melius dirigi & monita salutaria cum poenitentiali satisfactione suscipere: at verò poenitens iste hæc præstitit, atque ita ablata causâ reservationis tollitur effectus, hoc est ipsa reservatio. Præterea sic absolvens intendit absolvere quantum fieri potest secundum præsentem confitentis dispositionem, quæ quidem est incapax absolutionis à peccato, sed est capax absolutionis à reservatione. Tertio, quia cum tam multi atque adeo graves Authores hoc asserant, nec Superiores ac Prælati Ecclesiæ ullatenus contradixerint, censentur consentire.

IV. Licet autem prædicti Authores absolutè loquantur, his tamen adjungendum censui, necesse esse ut poenitens, quantumvis aliunde indispositus, accedat cum bona fide, hoc est sciens & volens non abutatur confessione. Nullatenus enim præsumi debet, Superiores velle favoribus prosequi eos qui animo sacrilego & cum aperta malignitate Sacramentis abutuntur: ut enim sancitur in l. 177. D. de regul. jur. nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest. Aitque cap. *Si vir*, de cognat. spirit. Nemini sua fraus patrocinari debet, vel dolus.

CAPUT XIII.

De Opinione probabili.

- I. **P**RÆSUPPONENDUM est, variè quidem accipi nomen Conscientiæ; sed quod ad præsentem disquisitionem attinet, conscientiam esse judicium, quo aliquid bonum aut malum esse judicamus. Etsi enim lex, sive naturalis, sive positiva, sive divina, sive humana, sit prima sive bonitatis, sive malitiæ operationum

nam nostrarum regula; at proxima regula est ipsum conscientiae iudicium seu rationis dictamen proponens voluntati obiectum tanquam honestum vel turpe. Porro conscientia ista, seu rationis iudicium variè distinguitur: Ivel enim rectè iudicat, & dicitur Conscientia recta: vel errat, & dicitur Conscientia erronea: vel neque assentit, neque dissentit, & dicitur dubia Conscientia: vel assentit quidem uni parti, sed cum formidine circa partem oppositam, & dicitur Conscientia opinans: vel nullum præbet assensum, sed tamen magis in unam partem inclinat quàm in alteram, & dicitur suspiciosa: vel ducitur in formidinem ac vehementem apprehensionem peccati, sed tamen ex levibus fundamentis, quæ vir prudens spernenda esse iudicat; & dicitur Conscientia scrupulosa, quæ quidem ut rectificetur, quantumcunque formidet, aut violenter aliquid apprehendat, debet firmum iudicium cohibere, & sibi tanquam incapaci recti iudicii diffidendo, aliorum prudentiorum doctrinæ ac iudicio se committere & obtemperare, ut omnes Theologi Scriptores conveniunt. Itaque scientia aut fides habet firmum assensum; opinio habet assensum non planè certum ac firmum, sed cum formidine oppositi: suspicio nullum præbet assensum, sed magis in unam quàm in alteram partem propendet. Dubium quoque expers ita est omnis assensus, ut sit in æquilibrio, nullamque in partem magis aut minùs inclinet. Fides igitur, scientia & opinio assensum habent; suspicio autem & dubium assensu vacant. Atque suprà memoratæ distinctiones istæ ab omnibus admittuntur.

I I. Scientia, opinio & dubium distingui solent in speculativa & practica. Speculativa dicuntur quando intellectus in communi dictat ut certum, vel opinatur, vel dubitat aut suspicatur aliquid esse licitum aut illicitum. Practica quando in singulari, seu hic & nunc, seu perperis particularibus circumstantiis intellectus iudicat aliquid ut certum, vel opinabile, vel dubium. Ex scientia, vel dubio, vel opinione, vel suspicione speculativis oriuntur scientia, vel dubium, vel opinio, vel suspicio practica; valet enim ductum argumentum ab universalibus ad singularia sub illis comprehensa, nisi aliqua ratio specialis aut particularis conditio iudicium practicum à speculativo faciat differre, iudicando propterea hic & nunc licitum quod in communi iudicatur illicitum, aut de eo dubitatur. Itaque quando adest scientia, opinio seu dubitatio speculativa, licitum est quandoque contrarium operari, eo quòd adsit cognitio practica suadens oppositum hic & nunc ex speciali circumstantia. Hoc modo sciens speculative non licere in festis servilia exercere, potest practice formare conscientiam, sibi hoc licere, quia egestate premitur. Similiter dubitans speculative, an hæc res sit sua, potest practice non dubitare, licere sibi eam retinere, eo quòd possideat, & in dubiis melior sit possidentis conditio. Unde constat id quod in communi est illicitum, aliquoties in particulari esse licitum ratione specialis circumstantiæ. Sic docent Caietanus

S f opusc. 17.

opuscul. 17. respons. 13. dub. 7. Medina de restitut. quest. 17. §. *Aliiter tamen* Soto in 4. dist. 27. quest. 1. art. 3. §. *Imò verò*: Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 8. idem in Decalog. lib. 1. cap. 9. Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 5. num. 14. Valquez in 1. 2. quest. 19. art. 6. disp. 65. cap. 1. num. 2. *Sylvius in 1. 2. quest. 19. art. 8. conclus. 3. quo loco negat in dubiis eligendam esse tutiorem partem, dum tuta & probabilior apparens eligatur, addens prævalere debere hæc juris regulas: *In pari causa potior est conditio possidentis*: &c. Cum partium jura sunt obscura, reo potius favendum est quam auctori. Aut si partem unam esse consecutandam suadeat vitatio gravis damni in oppositum sequuturi, &c. Hæ namque rationes pondus arguent; multatque & graves adducit Doctorum autoritates ad hoc ut sufficiat possidenti discutere, num ad oppositam partem aliqua illucescat certitudo, quæ non apparente, securè in pristina possessione persistet. Addit tamen contra Covarruviam, quod infans repertus expositus non potest licitè ordinari, nisi accedat debita dispensatio, quia rarissimè exponuntur legitimè nati, spuri autem frequenter.]

III. Res ita diversæ sunt, opinionem esse probabiliorē, aut esse tutiorem, ut opinio probabilior possit esse minus tuta, & opinio tutior possit esse minus probabilis. Tutior enim ea dicitur quæ à periculo peccati remotior est; probabilior autem quæ fortioribus innitur fundamentis. Ut si controversia sit, an aliquid liceat, vel an ad aliquid obligemur, opinio negans licere, & dicens nos obligari, est tutior, etiam minus probabilis, si debiliori fundamento innitatur.

IV. Quando post adhibitam diligentem inquisitionem, quam ego post sapientiores & graviores Doctores contra quosdam neotericos prærequirendam & necessariam ad hoc existimo, ut quis prudenter & tutè conscientiam possit judicare & agere, si nihil certi & planè perspecti (quod frequenter in rebus humanis occurrit) compareat, tunc, & non aliàs potest quis agere ex opinione probabili. Conclusio ista est contra Fagnanum in cap. *Ne innitarius*, de constitut. num. 59. qui in morali quacunque materia negat licitum esse opinari, eo quòd opinio (sic enim argumentatur) versetur circa rem incertam, & ei conjuncta sit formido oppositi; ipse verò constanter affirmet necessariam esse in omni actione morali certitudinem, sine qua nemo potest agere nisi cum peccato, ob periculum cui se exponit, quemadmodum & omnis agens cum conscientia dubia. Verùm superius ostendi latum discrimen quod intercedit inter conscientiam probabilem atque opinativam, & inter dubiam: & ita subvertitur ejus fundamentum. Quin etiam illa moralis certitudo, quam ipse circa incertam materiam minus cautè exigit, reipsa nihil differt nisi verbis ab ipsa, quam amoliri nititur, probabilis opinione; cum post illam omnem quam exigit cautionem in illa quam supponit certitudine morali, adhuc permaneat illa ipsa, quam tantoperè averfatur, formido circa oppositum.

V. Ille utique Doctor plus exigit in actibus humanis quamplurimis quàm permittit humana & inculpabilis ignorantia circa res, quarum certam notitiam Deus conferre homini noluìt. Illa verò quam effingit moralis certitudo nulla est. Etenim ut quis rem aliquam ita se habere certò & citra omnem in oppositum suspensionem sibi certò persuadeat, debet niti certo fundamento, certa quæ ac infallibili ratione, non quidem mathematica, quæ omninò aliter nunquam se habere queat, sed morali tamen quæ sit prudentiæ conformis, ita ut animus rationabiliter circumspèctus & prudens judicet rem juxta communes & frequentissimas occurrentias aliter esse non posse, neque prudenter pertimescendum in re præsentì judicaret qui omnem quàm dicit Fagnanus morali certitudine, imprudenter judicaret qui omnem contrarij metum aut suspensionem dimovendam judicaret. Assumere enim rem de se incertam, sibi quæ velle persuadere quod certa sit; & super falsa ista persuasionè velle fundare moralem aliquam actionem, est propriè assumere pro fundamento circa moralem errorem & falsitatem: quod sanè est omni rationi & rectitudini, ac ipsi bonæ fidei legique æternæ ex diametro oppositioni & rectitudini, ut ipsi bonæ fidei seipsum fallere conantur, sibi quæ persuadere quod res aliqua certa sit, quam tamen non potest secundum rationem aliter quàm probabilem judicare, non excludit formidinem de opposito, quandoquidem ipsa potest aliter se habere, ut omni rectè judicanti comperitum est, ipseque Fagnanus cogitur fateri. Ergo illud quod hic astruit de morali certitudine judicium, est necessariò irrationabile, imprudens, & à rectitudine devians.

V I. Id quod est solummodo probabile, non potest rectè judicari certum, sed probabile, idemque opinabile, juxta receptam ab universis Theologis Aristotelis doctrinam, qui passim probabile judicium vocat Opinabile, atque adeo cap. 1. lib. 1. Topicorum, quinquevis usurpat opinabile pro eo quod est probabile, vocans probabile *ἡδὲ*, idest opinabile, deducto nomine à radice *δοξ*, quod opinionem significat. Quinetiam prudentiæ virtus, circa quam maximè versatur morum disciplina, pro suo respicit objecto res ipsas opinabiles, quæ aliter se habere possunt, eodem Aristotele teste lib. 6. Et hic, ad Nicomach. cap. 5. his verbis: *Ομνίνῳ* prudens est qui ad consultandum aptus; consultat autem de iis nemo, quæ aliter se habere non possunt: & de iis quæ sunt necessariò, consultatio fieri non potest. Deinde hic prosequitur: Cum autem duæ sint animæ partes rationem habentes, alterius erit ipsa prudentiæ virtus: ipsius, inquam, operativa partis; nam opinio circa id versatur quod aliter se habere potest, & ipsa prudentia. Hac Aristoteles, qui distinxerat paulò antè prudentiam à scientia. Quia (inquit) scientia quidem est cum demonstratione; quorum autem principia se aliter habere possunt, eorum non est demonstratio. Ita Philosophus.

V I I. Nullatenus licet ex duabus opinionibus oppositis, quarum sin-
S f 2 gular

gulae sint probabiles, illam praeferre quae ipsi eligenti minus probabilis existimetur, probabiliore relicta. Hoc docent S. Antoninus 1. parte, tit. 3. cap. 10. §. 10. regul. 4. Gabriel in 4. distinct. 15. quaest. 8. art. 3. dub. 2. in 3. probatione 1. conclusionis. Sylvester verb. *Dubium*, quaest. 2. Conradus de contractibus, tract. 7. quaest. 110. conclus. 1. Corduba in suo Quaestionario, lib. 2. quaest. 5. Martinus Navarra in Summa Hispanica, cap. 28. addit. ad num. 183. capitis 27. ut citat contrariae opinionis assertor Sanchez in Decalog. lib. 1. cap. 9. num. 13. illam enim Summam Hispanicam nunquam in manu habui. Haec doctrina est contra Sanchez loco cit. & Bonacinam de legib. & peccatis disput. 2. quaest. 4. puncto 9. num. 4. Medinam in 1. 2. quaest. 19. art. 6. Suarez 5. tomo in 3. part. disp. 40. sect. 5. num. 6. Vasquez in 1. 2. quaest. 19. disp. 62. cap. 4. Petrum Navarram lib. 3. de Institution. cap. 1. dub. 13. num. 237. Nostrae hujus conclusionis ratio est, quia omnem rectam & honestam operationem necesse est consequi ex recto & iusto, quod praecesserit, iudicio. Intellectus enim cujus objectum est veritas, praelucet voluntati ad omnem moralem actionem, ut passim docent Aristoteles & D. Thomas. Est ergo veritas in primis investiganda antequam voluntas sese moveat ad agendum, ut praecipitur Ecclesiastici 32. *Ante omnia opera verbum verax praecedat te, & ante omnem actum consilium stabile*. At vero quisquis ab ea, quam probabiliorem judicat, recedit opinione, ut minus probabilem sectetur, sponte ac propria electione recedit ab eo quod judicat propius ad veritatem accedere, hoc fine & intentione, ut opposita parti adhaereat, quam judicat a vero remotiorem, atque perversa intentione agit, & sciens ac volens se in majus erroris periculum agit precipitem, & adversus propriam conscientiam rebellat, quod sine peccato fieri nequit. Eadem ratione Judex suo praevincatur officio, si sponte causam adjudicet Parti cujus videt jus esse minus probabile: & Medicus, si ceteris paribus circumstantiis recuset remedium efficacius, quod habet ad manum, ut aliud aegroti adhibeat, quod minus probabiliter proderit: item is a quo petitur consilium, si suppressens probabiliorem quam ipse judicat opinionem, pro ea parte consulat quae sibi minus videtur probabilis: in his quippe omnibus insincerè & contra bonam fidem proceditur, atque a recto scopo voluntariè aberratur, majusque periculum praeminori eligitur.

VIII. Ubi verò aequalis ex utraque parte probabilitas apparet, adhibenda est diligentior discussio, adhibenda quoque devota ad Deum precibus, qui est Pater luminum, a quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum. Jacobi 1. A quo si nulla illustratio, aut specialis inspiratio obtineatur, tum demum pars eligenda est quae tutior videtur, aut quae graviore habet Authores ac assertores. Huc omnes unà conspiciant graves Authores praeter Fagnanum, qui omnem ubique aversatur opinionem, ut suam ubique astruat, quam vocat moralem certitudinem, ad

d. cap.

d. cap. *Ne imitaris*, num. 123. de constitut. Ad ejus autem argumentum, quod judicare de probabilitate non sit idem ac judicare de veritate, quoniam sæpe contingit ut quod reipsa falsum est, sit tamen secundum hominis judicium probabile, unde facillè nascitur error circa veritatem, stante judicio probabilitatis ac verisimilitudinis; & quod æqualiter ex utraque parte dici probabile potest, non possit esse ex utraque verum, quandoquidem impossibile est ut contradictoria propositiones sint ex utraque parte veræ, quanvis nobis ambæ videantur etiam æqualiter probabiles: quo fit ut post judicium probabilitatis supersit dubium de veritate, quæ quidem, ut vidimus, est quid distinctum ab ipsa probabilitate; quisquis autem in dubio veritatis se determinat ad aliquid, esto habeat certum judicium de probabilitate, non tamen per hoc habet certum judicium de rei veritate, sed dubius & aneops fluctuat de veritate: quinimò si velit de rei veritate ex ea, quæ sibi videtur, probabilitate judicare, & tamen parem utrobique inesse probabilitatem judicet, multò minus habebit unde seipsum in alteram partium determinet, sive quoad ipsam probabilitatem, sive quoad intrinsecam rei veritatem; quia cum æqualiter utramque in partem propendat, necesse est eum æqualiter dubitare, nec potest se etiam ad opinandum, & multò minus ad certum judicium ferendum determinare; & si velit in alterutram partium, quas æqualiter videt esse probabiles, determinare seipsum, adversabitur proprio judicio, seque temerè effundet in alteram partium, dum conscientiam habet æqualiter dubiam; & consequenter se peccato temerè implicabit, quod inseparabiliter dubiam conscientiam operantem comitatur. Respondemus ad hæc, aliud juris esse quando nulla est necessitas se ad alterutrum determinandi; aliud autem quando occurrit ratio & via se expediendi aliunde. Quemadmodum enim imprudenter agit peregrinus in bivio positus & æqualiter dubitans utra pars bivii eò ducat quò pervenire intendit, si temerè statim se uni viarum committat, quando paulisper differendo spes est occursum alicujus hominis à quo edoceatur; sed idem imprudentius aget si nulla talis spes affulgeat, neque valens retrocedere, sive ob itineris longinquitatem, sive ob occurrentia retrò præcipitia aut periculosa torrentium aut fluminum vada nocte trajicienda retrocedenti, atque in hac æniguitate positus præeligat ibi in bivio consistere, noctemque hibernam, hoc est longissimam & frigidissimam, impastus sub dio transigere, quàm se incertæ, & tamen probabilis viæ cum dubio committere. Itaque in ambiguis & æqualiter incertis nemo se prudenter determinabit ad alterutrum, si id evitare possit; sed si prorsus necessarium ac inevitabile sit ut se determinet, suadet Christiana prudentia ut id eligatur, vel quod est probabilius, vel quod est æquè probabile, cum nihil aliud possibile occurrat; non tamen ut eligatur illud quod est minus probabile. Si verò insistas, existere peccatum ubi quis animo dubius alterutrum eligit: id ita esse nego in casibus inevitabilis necessi-

tatis; huc enim peccatum nullatenus pertingit, modò adsit bona hominis intentio: neque causam habet sive credendi, sive dubitandi quod peccet, sed potius certitudinem quod in his rerum circumstantiis nullatenus peccet. Deus enim impossibilia non jubet, neque ullam inducit peccandi necessitatem. Sic quippe decernit Concilium Trident. sess. 6. de justificatione, can. 18. *Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit.* His concordat utraque Jurisprudencia, Impossibilium obligatio nulla est, l. *Impossibilium*, D. de regul. jur. cap. *Erit autem lex*, dist. 4. l. *Titius*, §. fin. D. de excusat. tutor. l. *Qua sub conditione*, §. *quoties*, D. de condit. insti.

I X. Præterea jura ipsa in rebus lege non definitis permulta relinquunt Judicis arbitrio, ut suam, dum sit probabilis, sequatur opinionem, cap. *De causis*, §. *Illis etiam*, de offic. delegat. & l. 1. §. 1. D. de jure deliber. cum multis similibus. Sed maxime urget cap. *Inquisitioni*, de sent. excommunic. ubi Papa tria decernit. Primò, si uxor certò sciat impedimentum proprii matrimonii, quod tamen ipse nullà ratione possit probare, ipsam teneri abstinere ab omni carnali commercio, & potius humiliter excommunicationis sententiam sustinere, quam ipsi non obediendi infligit Ecclesia, apud quam non potest illud impedimentum probare, quàm peccare mortaliter per consensum ad conjugale commercium. Secundò, si uxor ex levi credulitate existimet inesse impedimentum, debere ex sui Pastoris consilio illam levem ac temerariam credulitatem abdicare, & posse non solum reddere, sed etiam petere debitum conjugale. Tertiò, si probabilis & discreta sit illa uxoris credulitas, eo casu posse ab ea reddi debitum, non tamen exigi, ne peccet contra propriæ conscientiæ judicium. Prima harum definitionum docet, non licere aliquid agere contra propriæ conscientiæ certum judicium. Secunda, non esse habendam scrupulosam conscientiæ rationem. Tertia, non esse procedendum adversus opinionem probabilem, quam vocat ibi Papa credulitatem probabilem & discretam, cum hac tamen moderatione, ne alterius jus offendatur. Ergo ubi nihil superpetit certi, necesse est adherere probabili opinioni. Atque ita docent S. Antoninus l. p. tit. 3. cap. 10. reg. 4. & Angelus & Sylvester in verb. *Opinio*, Martinus Navarra in Manuali, cap. 27. num. 281. 282. & seq. alique graves Scriptores. Et S. Thomas 1. 2. quæst. 57. art. 4. ad 2. sic dicit: *Prudentia magis convenit cum arte quàm habius speculativi, quantum ad subiectum & materiam: utrumque enim est in opinativa parte animæ, & circa contingens aliter se habere.*

X. His ita suppositis & probatis, Confessarius jure merito potest absolutionem reculare pœnitenti sic affecto, ut sciens alteram opinionem esse probabiliorem, & tutiorem, eligat tamen agere secundum eam, quam ipse pœnitens existimat minus probabilem, & minus tutam: quandoquidem, ut superius dixi, agit contra propriam conscientiam, seque libens

lubens exponit peccati periculo, imò peccat contra rectam iudicii regulam. Sed si pœnitenti persuasum non sit esse maiorem in opposita opinione probabilitatem, & securitatem, non debet Confessarius illum ad oppositam, quam tenet, opinionem adigere, nisi Confessario compertum sit, illam pœnitentis opinionem esse improbabilem; quo casu indebitè ageret Confessarius illum absolvens, quem videt aut iudicat esse incapacem. Sed si in materia non omnino certa agnoscit Confessarius opinionem illam, præ qua pœnitens non agnoscit probabiliorem, esse verè probabilem, non debet illum dimittere non absolutum. Ratio est, quia in pari causa Confessarius alterum condemnaret, simulque sibi blandiretur ac indulgeret; cum propria opinio, quam vult esse probabiliorem, possit alteri perito & probo iudicari minus probabilis, & opposita probabilior. Si itaque iudicat Confessarius oppositam pœnitentis opinionem esse probabilem, videtque eundem nullam agnoscere probabiliorem ac tutiorem, incurreret Confessarius in illam Scribarum & Phariseorum condemnationem: *Alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea movere.* Matth. 23. Et si Confessario istiusmodi jus competere erga suum pœnitentem, posset ab alio, cui confiteretur, sim confiteretur, & pœnitentis vicem agit, posset ab alio, cui confiteretur, Sacerdote oppositam opinionem sequente adigi ad abjurandam propriam illam opinionem, etsi hæcenus illam existimaverit esse probabiliorem. Huc pertinet laudatissimus ille canon *Alligant*, 26. quæst. 7. Non tamen omnem Sacerdotem in prædicto casu recusantem absolvere, protinus infirmulandum duxerim mortalis culpæ; nam bona fides, pia intentio, præoccupatio opinionis quæ multum invaluit, inadvertentia quoque & ignoratio venialis possunt à mortali excusare Sacerdotem. Sed ejusdem pervicacia esset mortaliter criminosa, si per eam periclitaretur salus æterna pœnitentis, & locus daretur Apostolicæ querimonie 1. Cor. 8. *Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.*

XI. Quando tamen ex oppositis opinionibus una quidem tutior est, sed altera probabilior, licitum est sequi probabiliorem, quæ hoc ipso tata est & secuta. Cum enim ad rectè agendum requiratur præcipue veritas atque erroris fuga, inde fit ut major probabilitas in re ambigua sit præferenda, quia magis accedit ad scopum veritatis. Hoc docent Sylvester in verb. *Opinio*, num. 1. & clariùs in verb. *Dubium*, quæst. 2. num. 2. verbis istis quæ nostris conclusionibus conformantur: *Si detur casus, quod opinio securior sit minus probabilis notabiliter, non est eligenda necessariò, quia cessat ratio dubii. Si autem probabilitas hinc inde esset æqualis, tutior eligenda est necessariò, quando ex electione alterius imminet periculum peccati mortalis.* Hæc Sylvester. Navarra quoque illud juris axioma, *Tutior pars in dubio est eligenda*.

genda, iudicat valere quidem in eo quod est propriè dubium; sed prava-
lere in opinando & agendo probabilitatem; sive à ratione, sive à suffi-
cienti auctoritate ductam. Nav. cap. 27. num. 283. & S. Antoninus 1. par-
tit. 3. cap. 10. §. 10. de Conscientia, regul. 4. negant esse semper imperan-
dam tutiorem viam. Quin etiam Fagnanus ipse (quod mirum sit) tam in-
fensus probabilium opinionum hostis ultrò tandem fatetur in cap. *Ne in-
marius*, de constitut. num. 225. licere sequi etiam opinionem probabili-
orem, quando contraria est tutior; eo quod vehemens ex tali probabili-
tate opinio pro certitudine habeatur; sicque ibidem adjungit, eum qui
existimat probabiliorem esse opinionem, quam docent Sanctus Thomas,
S. Bonaventura, Scotus, Durandus, Paludanus, Gabriel, Adrianus,
Turrecremata, S. Antoninus, Sylvester, Covarruvias, Navarra, alique,
non esse necessariò exprimendas circumstantias notabiliter aggravantes in
confessione, posse contrariam (quanvis sit tutior) opinionem neglectui
habere, quanvis eam propugnet Antislodorensis, Alensis, Marfilus,
Caietanus, Victoria, Sotus, Suarez, Coninch, & plerique alii. Addit
Fagnanus sententiam Divi Thomæ hanc esse, non teneri eum qui morta-
liter peccavit, confiteri statim habitam Confessoris copiam, nisi in quibus-
dam casibus ubi subest grave & urgens periculum. At Hugo à S. Victore,
& Sanctus Bonaventura contrarium docent. Opinio S. Thomæ videtur
probabilior simul & communior; opposita verò tutior est. Is ergo qui
magis probat opinionem priorem, potest eam sequi, rejecta tutiore, sed
minus probabili opposita sancti Bonaventuræ sententiâ. Hoc exemplum
profert S. Antoninus loco cit. & approbat cum eo Prosper Fagnanus
num. 227. Quin etiam Concilium Tribariense can. 48. qui citatur in De-
creto, can. fin. 30. q. 3. nihil ausus generatim definire, eo quod multi con-
trariam sequerentur opinionem, ut ipsum testatur Concilium; providet
nihilominus ut conjuges de quibus incertum erat an validè contraxissent,
contracto antea matrimonio liberè utantur. Contraria quidem de nullitate
opinio tunc temporis erat tutior, sed istam de validitate Patres Synodi exi-
stimarunt probabiliorem.

* XII. His subjiciendum duxi locum Francisci Sylvi eruditissimi
Commentatoris Summæ Theologiæ D. Thomæ, in 1. 2. quæst. 19. art. 5.
concl. 3. tum ob auctoritatis ejusdem additamentum, tum quia alias obi-
ter resolvit difficultates in praxi occurrentes. Hæc ejus verba sunt: Petes
utrum hæc regula Juris, *In dubiis eligendam esse tutiorem partem*, vera sit
absque exceptione: Respondeo: Negativa verisimilior est, quando enim
contingit utramque dubii partem esse tutam, non videtur esse necessarium
quod eligatur ea quæ est tutior. Ac rursus quando ad sequendam partem
minus tutam invitat aut hæc regula Juris, *In pari causa potior est conditio
possidentis*: aut ista, *Cum partium jura sunt obscura, res favendum est potius
quàm actori*; aut idem suadet evitatio gravis damni, quod incurreret vel
inferret

inferret is qui partem tutiorem sequeretur, non est necesse illam sequi, uti neque si pars illa, quæ judicatur tuta, sit probabilior tutiore alterâ, quemadmodum colligi potest ex Sylvestro verbo *Dubium*, quæst. 2. Medina hujus quæstionis art. 6. dubitat. 4. concl. 3. Sayro lib. 1. Thesauri, cap. 13. Hallo lib. 2. cap. 3. Pelantio hujus quæstionis art. 6. dub. 4. & 5. Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 40. sect. 5. & 6. Unde si quis agrum possideat, qui ab alio revocetur in dubium, debet quidem possessor diligenter examinare, sitne ager iste suus, an alterius? Manente tamen dubio non tenetur agrum alteri abdicare, quando vis hoc tutius foret; sed eum retinere, ac illo uti potest. Et similiter quando dubitatur de aliquo, sitne legitimus, an spurius; neque potest certò cognosci quod sit spurius, sed remanet dubium etiam post adhibitam diligentiam, ipse potest se habere pro legitimo, & hereditatem adire tanquam legitimus, quemadmodum ostendit Sayrus d. cap. 13. imò & Ordines suscipere; quanquam consultius foret dispensationem petere, quam in tali casu posse Episcopum concedere tradit Covarruvias ad Clement. *Si furiosus*, part. 1. num. 9. & Suarez disp. 5. sect. 4. in 3. part. tom. 5. Et ex his quidam inferunt, expositum de cujus parentibus dubium est, habendum esse pro legitimo, etiam ad Ordines suscipiendos: quod quidem si constiterit, natum esse in matrimonio legitimo, solum autem dubitetur, an de illo natus sit, facile admittimus: si autem non sciatur, utrum in matrimonio natus sit, Covarruvie dicto num. 9. Alfonsi Vivaldi tit. de illegitimitate, & aliorum sententiæ accedimus, existimantium quod non possit ordinari absque dispensatione saltem Episcopi. Cum enim frequentius sit quod illegitimè nati exponantur quam legitimi, major præsumptio est quod qui fuit ita expositus ut ignorètur quomodo sit natus, utrum in matrimonio, an extra; utrum ex conjugatis, an ex solutis, sit natus illegitimè, quam quod legitimè. Hæc Sylvius.

XIII. Quivis Confessarius absolvere debet eum poenitentem, qui non vult ab opere abstinere, quod secundum probabilem piorum & doctorum aliquot hominum non reprobata in Ecclesia auctoritatem est licitum, quanvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipsemet sequitur Confessarius, habeatur minus probabilis, ut ostendunt graves Theologi & Canonistæ. Medina in 1. 2. quæst. 19. art. 6. Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. Navarr. cap. 26. num. 4. Sylvius supra citatus, alii- que insignes. Neque verò inde sequitur, posse quemquam operari contra suam conscientiam, quia hæc non sunt eadem, aliquem agere erga alterum bona fide & probabili opinione nixum, atque ita qui hac in re nullum ponit obicem sacramentali absolutioni; & agere sponte sua, absque ulla ad alium secus liciteque opinantem relatione. Esto aget Confessarius erga alterum non secundum propriam opinionem, non tamen contra propriam conscientiam, quia judicare debet esse illum hîc & nunc & practicè capacem absolutionis, & cum nullum absolutioni ponat obicem,

Tc injustum

injustum esse si velit illum bene in suo sensu morali fundatum ad suam, idest Confessarii adigere opinionem. Est verò D. Thomæ, aliorumque Theologorum communis & approbatissima sententia, illicitum esse agere contra dubium speculativum in communi, sed plerumque occurrere obligationem consentiendi in oppositum, ob certas occurrentes circumstantias, quæ actum reddunt rationi consentaneum. Præscribat sibi quisque quascunque libuerit austeræ vitæ leges: caveant tamen tetrici isti censores aliorum apud Deum licitam libertatem tyrannicè opprimere; considerentque, cum ipsis sibi opus sit poenitentium vices subire, aliisque Sacerdotibus interdum se absolvendos subicere, molestè laturos si pari jure & potestate compellerentur propriam illam abrogare opinionem, quam aliis ingerere volebant, si Sacerdos cui se subiciunt, cogere illos attentaret ad suscipiendam contrariam probabilitatem, cui renunciare suos ipsi poenitentes indebitè compulerant. Huc pertinet lex illa Evangelica Luc. 6. *Eadem mensura, quâ mensi fueritis, remeñietur vobis.* In universum porro admonemur sacris Canonibus, cap. *Per tuas*, il 2. de simonia, & cap. *Inquisitioni*, de sent. excom. nullatenus fas esse contra conscientia dictamen agere, nisi post sincerè depositum dubium vel contemptum, tametsi non disculsum scrupulum.]

XIV. Hoc tamen constanter observandum, quod ubi Sacramenti alicujus conficiendi valor periclitaretur, aut alicujus animæ salus, tutior pars semper est eligenda. Ideoque in cap. *Veniens*, de Presbytero non baptizato minist. cum quis omnibus Ordinibus, ipsoque Sacerdotio initiatus comperisset se non fuisse baptizatum, ideoque Baptismum post Sacerdotium suscepisset, gravisque ideo esset disputatio utrimque rationibus multis agitata, utrum ille Ordines validè suscepisset ante Baptismum, protestatur Papa hunc esse dubitabilem casum, sed id tamen agendum quod tutius est; ideoque mandat ut per singulos Ordines usque ad Sacerdotium vir ille promoveatur. Aitque cap. *Ecclesia*, de consecrat. dist. 1. *Ecclesia, vel Altaria, quæ ambigua sunt de consecratione, consecrentur.* Et Synodi Quinisextæ canon 8. *Quoties (ait) non inveniuntur testes firmi, qui citra omnem dubitationem affirmant infantem esse baptizatum, debet secundum veterem & canonicum usum citra omnem hesitationem baptizari.* Sanctus quoque Gregorius Magnus lib. 12. epist. 37. ita scribit: *Hoc ritè tenere debetis, quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, ut quoties tam de Baptismo aliquorum, quàm de Confirmatione, quàm de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus certa ratio habetur, ut baptizentur tales, vel confirmantur, atque Ecclesia canonicè consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat: quoniam non monstratur iteratum, quod certis indicis non ostenditur ritè peractum. Hæc nos vobis tenere, & mandare docemus.* Quæ de Baptismi, Confirmationis & Ecclesiarum consecrationis incertitudine providit Sanctus Gregorius Papa, hoc idem docet de collatione. Ordinum dubia & incerta Sanctus

Sanctus Raymundus lib. 3. Summæ, tit. de ætat. ordinand. §. 1. Item si Sacerdos in dubia & incerta materia, puta in pane hordeaceo consecraverit, aut si quis in aqua distillata (quæ dubia quoque materia est) baptizaverit; docent unanimes Doctores universi, baptizandum esse denuo, vel consecrandum.

XV. Probabilitatum fontes geminos communiter indicant Doctores, vel enim ex ratione dimanant, eaque probabilitas dicitur interna; vel ex assentium numero & autoritate, quam vocant externam probabilitatem. Probabilitas ista quæ ab autoritate sumitur, debet proficisci à viris pietate, eruditione & prudentiâ eximiis, quales difficilè reperiis in illa Scriptorum caterva, quæ ante annos circiter triginta ut densissima nubes locustarum sese quaquaversum effudit, criminofarumque opinionum portenta disseminavit, quibus eorum Authorum quilibet magnam & in tuto positam probabilitatem vel suo unius suffragio, autoritateque se conciliare præsumebat: imò jactabat sibi genus humanum vinculo amplissimæ beneficentiæ astrictum ob sublata peccata mundi; quia quæ olim habebantur pro criminibus, suæ autoritatis pondere reddidisset licita & honesta; viamque illam arctam & arduam quæ ducit in cælum, in amplissimam aream & planitiem convertisset, quæ totò & indiscriminatim universi absque ulla difficultate in cælum devenirent, solis exceptis qui tantum beneficium non agnoscerent, divinasque istas probabilitates non exoscularentur, quorum dumtaxat est desperata salus, & certissima damnatio. Istis cæcis ducibus, eorumque sectariis ad amissum quadrant Isaiæ istæ querimonie cap. 30. *Populus ad iracundiam provocans est, filiis mendaces nolentes audire legem Dei: qui dicunt videntibus, Nolite videre; & aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea quæ relictæ sunt: loqui- mini nobis placentia, videte nobis errores.* Et his conveniunt quæ Christus enunciat Matt. 15. *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.* Cæcus autem si cæco ducatum præster, ambo in foveam cadunt. Quamplurimis libris & sa- luberrimis decretis huic pesti sese effundenti primi obstiterunt eruditissimi Doctores & Parochi Gallicani, quorum classico exciti plerique Regni Præ- sules laudatissimam operam adversus hanc perniciem contulerunt. Eadem lues per Italiam aliquandiu serpfit ut cancer. Sed tandem surrexere viri pii & eruditi, qui intrepidè Novatores istos adorti sunt. Et postremò Alexander Papa VII. illos suis obrivit fulminibus hac subjectâ Bulla, ex qua perspe- ctum fiet, quàm immania, atque ipsis Scythiis, nedum Christianis detestanda invexerint circa morum disciplinam dogmata, quanquam pauca dumtaxat attigerit, aliaque quamplurima æquè, aut magis horrenda, quæ horum libris continentur & asseruntur, prætermiserit. Non enim unus Hercules suffece- rit ad istas stabulorum Angiæ sordes evacuandas.

Feria V. die 24. Septembris 1665.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo D. N. D. Alexandro Divinâ Providentiâ Papa VII. ac Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ Disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire, & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrefcere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus operandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina; & quem si pro recta regula Fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. Quare ne ullo unquam tempore viam salutis, quam suprema Veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu verius perverti contingeret, idem Sanctissimus D. N. ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via pro pastoralis sollicitudine in rectam semitam evocaret, earundem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus seriò commisit. Qui tantum negotium strenuè aggressi, eique sedulò incumbentes, & maturè discussis usque ad hanc diem infra scriptis propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ sigillatim exposuerunt.

PROPOSITIO I. Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei & Charitatis ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir Equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.
3. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa & tolerata est.

4. Prælati

4. Prælati Regulares possunt in foro conscientia absolvere quoscunque
seculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam in-
curfa.
5. Quavis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris de-
nunciare, si probare non possis.
6. Confessarius qui in Sacramentali Confessione tribuit Penitenti chartam
postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in
confessione, ac proinde non est denunciandus.
7. Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est, si sollici-
tatus confiteatur cum sollicitante; hic potest ipsum absolvere absque onere
denunciandi.
8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere,
applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti
correspondentem; idque post Decretum Urbani VIII.
9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missa celebrandæ traduntur,
per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, aliâ parte stipendii
sibi retentâ.
10. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, &
sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiam si pro-
mittam promissione etiam juramento firmatâ, danti stipendium, quod pro
nullo alio offeram.
11. Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ,
aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione expri-
mere.
12. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non ob-
tentâ ad id Episcoporum facultate.
13. Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Epif-
copo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.
14. Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ec-
clesiæ.
15. Pœnitens propriâ autoritate substituere sibi alium potest, qui loco
ipsius pœnitentiam adimpleat.
16. Qui Beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium
simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.
17. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se,
vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus
defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit
paratus vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, & coram gravissimis
Viris prædicta impingere, nisi occidatur.
18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, & etiam Judicem à
quo iniqua certò imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens dam-
num evitare.

19. Non peccat maritus occidens propriâ authoritate uxorem in adulterio deprehensam.
 20. Restitutio à Pio V. imposita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quod sit poena.
 21. Is habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet.
 22. Non est contra justitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.
 23. Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, putâ quia non vult se subjicere præcepto.
 24. Mollities, sodomia, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem.
 25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.
 26. Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.
 27. Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.
 28. Populus non peccat, etiam si absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.
- Quibus peractis, dum similium propositionum examini cura & studium impenditur, interea idem Sanctissimus re maturè consideratâ statuit, & decrevit prædictas propositiones, & unamquamque ipsarum, utminimùm tanquam scandalosas esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.
- Insuper districtè in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini judicii prohibet omnibus Christi Fidelibus cujuscunque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, & specialissimâ notâ

notâ dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad præxim deducant.

JOANNES LUPUS Sanctæ Romanæ, & Universalis
Inquisitionis Not. &c.

Feria V. die 18. Martii 1666.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo D. N. D. Alexandro Divinâ Providentiâ Papa VII. ac Eminentissimis & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D. N. post latum Decretum die 24. Septembris proximè elapsi, quo viginti-octo propositiones damnatæ fuerunt, examinatis sedulo & accurate usque ad hanc diem infra scriptis aliis quadragessimum quintum numerum implentibus per plures in Sacra Theologia Magistros, ac per Eminentissimos & Reverendissimos DD. Cardinales adversus hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, eorum suffragia singillatim super unaquaque ipsarum audivit.

- PROPOSITIO 29. In die jejunii, qui sapius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.
30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.
31. Excusantur absolute à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.
32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.
33. Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascunque elemosynas, quas antea Beneficiatus de fructibus sui Beneficii fecerit.
34. In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.
35. Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsentis & crastino.
36. Regulares possunt in foro conscientie uti privilegiis suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indu

37. Indulgentiæ concessæ Regularibus , & revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.
38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali , confitendi quamprimum , est consilium , non præceptum.
39. Illa particula , *quamprimum* , intelligitur cum Sacerdos suo tempore confitebitur.
40. Est probabilis opinio , quæ dicit , esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem , & sensibilem , quæ ex osculo oritur , secluso periculo consensus ulterioris , & pollutionis.
41. Non est obligandus concubinari ad ejiciendam concubinam , si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinari , vulgò *regalo* , dum deficiente illa nimis ægrè ageret vitam , & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent , & alia famula nimis difficilè inveniretur.
42. Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere , si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.
43. Annum legatum pro anima relictum non durat plus-quàm per decem annos.
44. Quoad forum conscientie , reo correcto , ejusque contumaciâ cessante , cessant censuræ.
45. Libri prohibiti donec expurgentur , possunt retineri usquedum adhibitâ diligentia corrigantur.
- Quibus maturè pensatis , idem Sanctissimus statuit , ac decrevit , prædictas propositiones , & unamquamque ipsarum , utminimùm tanquam scandalosæ esse damnandas , & prohibendas , sicut eas damnat , ac prohibet ; ita ut quicumque illas aut conjunctim , aut divisim docuerit , defenderit , ediderit , aut de eis etiam disputativè , publicè , aut privatim tractaverit , nisi forsan impugnando , ipso facto incidat in excommunicationem , à qua non possit (præterquàm in articulo mortis) ab alio , quacunque etiam dignitate fulgente , nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.
- Insuper districtè in virtute sanctæ obedientie , & sub interminatione divini judicii prohibet omnibus Christi Fidelibus cujuscunque conditionis , dignitatis ac status , etiam speciali & specialissima notâ dignis , ne prædictas opiniones , aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

JOANNES LUPUS Sanctæ Romanæ , & Universalis
Inquisitionis Not.

* XVI. Tertium ab Alexandro VII. (mediantibus Clemente I X.
& X.) Pontificatum iniit Innocentius XI. qui studio ductus componendæ
pacis

pacis inter Doctores Catholicos acriter nimis dissentientes, censurâ perstringit laxas quæ supererant opiniones, intactas in Alexandri Bulla; novamque procudit Bullam die 2. Martii anni 1679. in ejus fine prohibuit in virtute sanctæ obedientiæ privatis quibuscumque nova excitare diffidia & censuras aliarum propositionum, quas Suprema Sedes non proscripserit. Tenor autem Bullæ Innocentianæ is est ut sequitur.

Feria V. die 2. Martii 1679.

In generali Congregatione Sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Vaticano coram Sanctissimo D. N. D. Innocentio Divinâ Providentiâ Papa XI. ac Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus ovium sibi à Deo Screditarum saluti sedulo incumbens, & salubre opus in segregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis, à fel. record. Alexandro VII. prædecessore suo inchoatum proficere volens, plurimas propositiones partim ex diversis vel libris vel thesibus seu scriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus subjecit. Quibus propositionibus sedulo & accuratè sæpius discussis, eorundem Eminentissimorum Cardinalium & Theologorum votis per Sanctitatem suam auditis, idem Sanctissimus D. N. re postea maturè considerata, statuit & decrevit pro nunc sequentes propositiones & unamquamque ipsarum sicut jacent, utminimùm tanquam scandalosas & in praxi perniciosas esse damnandas & prohibendas, sicuti eas damnat & prohibet: non intendens tamen Sanctitas sua per hoc decretum alias propositiones in ipso non expressas, & Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

1. PROPOSITIO. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id. veter lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.
2. Probabiliter existimo Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

V u

3. Gene

3. Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid facimus, semper prudenter agimus.
4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili.
5. An peccet mortaliter qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.
6. Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.
7. Tunc solum obligat quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam quâ justificari possumus.
8. Comedere & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modò non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.
9. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa ac defectu veniali.
10. Non tenemur proximum diligere actu interno & formali.
11. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.
12. Vix in sæcularibus invenies, etiam in Regibus superfluum statui: & ita vix aliquis tenetur ad elemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.
13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.
14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.
15. Licitum est filio gaudere de patricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hereditate consequutas.
16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale & secundum se.
17. Satis est actum Fidei semel in vita elicere.
18. Si à Potestate publica quis interrogetur, Fidem ingenuè confiteri, ut Deo & Fidei gloriosum consulo: tacere, ut peccaminosum per se non damno.
19. Voluntas non potest efficere ut assensus Fidei in seipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.
20. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.
21. Assensus fidei supernaturalis & utilis ad salutem stat cum notitia solum.

- solum probabili revelationis, immò cum formidine quâ quis formidet ne non sit loquutus Deus.
22. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.
23. Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo, ad justificationem sufficit.
24. Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.
25. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.
26. Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causâ, sive quocumque alio fine juret se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est perjurus.
27. Causa justa utendi his amphibologiis est quoties id necessarium aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.
28. Qui mediante commendatione vel munere ad Magistratum vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.
29. Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.
30. Fas est viro honorato occidere invasorem qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.
31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius auri.
32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.
33. Licitum est tam hæredi quàm legatario contra injustè impediens ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in Cathedrali vel Præbendam, contra eorum possessionem injustè impediens.
34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.
35. Videtur probabile omnem fœtum, quandiu in utero est carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere cum paritur.

- ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.
36. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.
37. Famuli & famulae domesticae possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario quod recipiunt.
38. Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca furtiva, quantumcunque sit magna summa totalis.
39. Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.
40. Contractus *Mohatra* licitus est, etiam respectu ejusdem personae, & cum contractu retrovenditionis praviè inito cum intentione lucri.
41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit qui non maioris faciat pecuniam praesentem quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.
42. Usura non est dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum; sed solum si exigitur tanquam ex iustitia debitum.
43. Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?
44. Probabile est non peccare mortaliter eum qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam & honorem defendat: & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.
45. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.
46. Et id quoque locum habet etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; immò etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris aestimetur quam res spiritualis.
47. Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores & Ecclesiae magis utiles ipsi judicaverint ad Ecclesias promovent, Concilium vel primò videtur per hoc digniores, non aliud significare velle nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundò loquutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertio quando sit concursus.
48. Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere mortalitatem, & solum esse malam quia interdicta est, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur.

49. Mollities iure naturæ prohibita non est : unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.
50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum.
51. Famulus qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestram ad stuprandam virginem, & multoties eidem subseruit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.
52. Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.
53. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.
54. Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.
55. Præcepto Communionis annuæ satisficit per sacrilegam Domini manducationem.
56. Frequens Confessio & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.
57. Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam.
58. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.
59. Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos, ratione magni concursus poenitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatæ aut Indulgentiæ.
60. Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem.
61. Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere; quin immò directè & ex proposito querit, aut ei se ingerit.
62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.
63. Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.
64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiam si per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.
65. Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quicumque autem cujusvis conditionis, status & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputativè publicè aut privatim tractaverit vel prædicaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem latæ sententiæ, à qua non possit, præterquam in articulo mortis, ab alio quocumque, etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper districtè in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christi Fidelibus, cujuscumque conditionis, dignitatis & status, etiam speciali & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Tandem ut ab incuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se abstineant, & ut paci & charitati consularum, idem Sanctissimus in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis ac manuscriptis, quàm in Thesibus, Disputationibus ac Prædicationibus caveant ab omni censura & nota, necnon à quibuscumque convitiis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Sancta Sede recognitæ, super iisdem propositionibus judicium proferatur.

FRANCISCUS RICCARDUS, Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Notarius.

XVII. Advertant hanc prohibitionem, suarumque animarum salutem consulant ardentes illi spiritus, à quibus certò scimus interpellatum fuisse Innocentium quo tempore hæc procudebat Constitutionem, ut ipsis invisas propositiones censurâ perstringeret; quas tamen permulti eruditissimi ac sapientissimi Ecclesiæ Doctores accuratè examinatas suis libris approbarunt, qualque isti Novatores ultra modum privatis suis affectibus & opinionibus indulgentes, apertè publiceque damnare audent tanquam sceleratas, & quantas possunt colligationes & factiones per Diöceses excitant, ut simplices & timoratas conscientias suis erroribus involvant, Ecclesiam dilacerent, multosque ex erronea & falsa conscientia in tartarum detrudant, alioqui salvandos. Desinant illi ab exitiali pertinacia, eosque damnare, quos neque Christus, neque Ecclesia damnat, nisi ipsimet falsis delusi pervitæ Pontificem, cujus admirantur virtutes ipsi Christi, Ecclesiæque hostes, dum quid jubet, aut prohibet quidquam in virtute sanctæ obedientiæ, non minùs obligare Christianos quolibet sub pœna sempiternæ damnationis, quàm subditas ligent personas Prælati Regulares, ipsæque Monialium Priorissæ, dum hac eadem formula jubent aliquid, vel prohibent sibi subditis.]

CAPUT